

Ziffer Sándor (1880-1962)

Bretagne-i temető, 1907.

Olaj, vászon, 75x62 cm
Jelzés nélkül

Kiáltási ár: 2 500 000 Ft

A fordulópont - Ziffer első franciaországi útja, 1906.

Vannak művészek, akik kötetnyi levélben, naplóban, feljegyzésben vallanak önmagukról, kortársaikról, a korszakról. Ziffer Sándor nem tartozott közéjük, szükségű önéletrajzából, Borghida Istvánnal folytatott beszélgetésekből csekély konkrét információhoz jutunk az 1900-as évek első két évtizedét meghatározó franciaországi utakról, és a húszas évek erőteljes expresszionizmusát inspiráló németországi tartózkodásáról.

Az 1906-os esztendő nemcsak a nagybányai kolónia történetében hozott jelentős fordulatot a neósok megjelenésével. Ziffer éppen akkor találkozott Czóbellével, amikor első mestere, Hollósy, anyagi nehézségei miatt elutasítja további korrigálását. A Budapesti Iparművészeti Iskola díszítőfestő szakán eltöltött közel öt esztendő nem múlt el nyomtalanul. Ziffer habitusából adódóan vonzódott az erőteljes színkezeléshez, a dekoratív felületekhez, így Párizs inspiráló közegéről és a *fauve*-okról hallottak hatására ő is Párizs felé veszi útját.

1906 őszén érkezett Párizsba, éppen a Gauguin emlékkiállítás és a *Salon d'Automne* tárlatának megnyitásakor, ahol a kiállított művek között láthatta Matisse, Manguin, Derain, Marquet munkáit is. Ziffer számára ez a kísérletezés, az útkeresés időszaka. A posztimpreszionista mesterek és a *fauve*-ok hatására különböző festői látásmódok vegyülnek képein. A nagy, sokszor erőteljes körvonallakkal körbeírt színfoltok és az expresszív, gyors ecsetvonásokkal megmozgatott felületek párhuzamos alkalmazása látenszen végigvonul az egész életművön.

Bretagne- a tengerparti táj atmoszférája

Ziffer 1907 tavaszán Ernst Kammerer festőtársával együtt *Moëlan*-ba, egy Pont Avenhez közeli breton halászfaluba érkezik három hónapra. Ennek az időszaknak az emléke a *Bretagne-i temető* című kép. A művészettörténeti kutatás ebből a rövid időszakból eddig két, a hazai műkereskedelemben felbukkant festményt ismer: egy 1907-re datált, az itt tárgyalt festménnyel közel azonos méretű *Bretagne-i tengerpart* című vásznat (olaj, vászon, 47x70 cm, Magángyűjtők Galériája, 1998.) és egy egyszerűen csak *Tengerpart*, 1907 körül címet viselő festményt (olaj, vászon, 40x50 cm, Mission-art Galéria 1997). Kitűnően példázza a stiláris változatosságot Ziffer korai korszakában ez a három mű. Míg Henri Manguin *Cavalière*-i tengerparton festett vásznaival rokonságot mutató *Bretagne-i tengerpart* című képen a facsoportok változatos ornamentikája erőteljesen szecessziós ízű, az itt tárgyalt festménnyel tematikai rokonságot mutató darabon a dülöngélő sírkövek már az összefogottabb, nagyobb színfoltokkal történő képzalkotási módszerének előzményei. Mindhárom festményen azonban ugyanúgy kúsznak fel a hideg kék árnyékok a fák törzsén és az aljnövényzet szálkásabb ecsetkezelése is rokonságot mutat.

A *Bretagne-i temető* című képen a ragyogó napsütésben, mintha minden apró részlet felfelé törne utat magának, ahogy a forró levegő áramlik egyre magasabbra. Ziffer atmoszféra teremtő képességét dicséri, hogy nem valami meditatív hangulat, az elmúlás gondolata lengi körül a sírhalmokat, hanem, ahogy a festésben lelt örömeiben csak úgy fürdeti az ecsetjét a festékben, minden szeglet megtörhetetlen élet-erőt, alkotói energiát közvetít. Az egymásra dobált, kócos ecsetnyomokkal teremt formát és teret, de egyben ezzel a vibrálással feloldja az egyértelmű, szilárd forma-értelmezést. A hideg színekkel csúfos játékot űz: az égboltot meleg hússzínekkel, a lombok közt áttűnő fehér házfalakat sárgákkal, a hűvös kobaltnék, lila, ultramarin árnyékokat égő narancsokkal, vörösekkel kényszeríti térdre. A ragyogó napsütés „vonzott mindig a legjobban és sokat dolgoztam azon, hogy minél jobban, minél teljesebben fessek meg” - vallotta Ziffer monográfusának, Borghida Istvánnak egy utolsó beszélgetés során.

Ziffer Sándor életművében a tetten érhető stiláris másságok párhuzamos jelenléte különösen az 1906 és 1913 közötti időszakban jellemző. A *Bretagne-i temető* című kép erőteljes, expresszív festésmódjához, a szemet hunyorogtató napsütésben fürdetett formákhoz 1913-ban Nagybányán, a *Pihenő modellek* című két változatban is elkészített kompozíciójánál tér vissza újult erővel. Ziffer e korai korszakából származó festmény nemcsak a tematikai rokonság, hanem művészi kvalitása alapján is méltó társa a francia kortársak század eleji munkáinak.

Mecseki Eszter

